

Pseudoobilnina, ktorá vyrastie aj na neúrodnej pôde

Novú odrodu pseudoobilniny sa podarilo vyšľachtiť vedcom z Ústavu genetiky a biotechnológií rastlín SAV v spolupráci s Prešovskou univerzitou v Prešove. Ide o novú odrodu láskavca (amarantu) metlinatého pod názvom 'PRIBINA'. Spoznáte ju podľa vysokého vzrastu, zelenej stonky a zeleno-fialového súkvetia.

RNDr. Alena Gajdošová, CSc. z Ústavu genetiky a biotechnológií rastlín SAV vysvetľuje, že láskavec je pseudoobilnina, ktorá pochádza z tropických pásiem Ameriky, Afriky a Ázie. Postupnou adaptáciou je schopný rásť aj v miernych pásmach a vo vysokých nadmorských výškach až 3 500 metrov nad morom. V budúcnosti bude mať preto význam najmä pre podhorské oblasti a menej úrodné pôdy. Dobre znáša dokonca sucho a vysoké teploty. Preto sa dokáže prispôsobiť otepľovaniu klímy a dokáže rásť aj v suchých podmienkach. Je schopný prežiť v nehostinnom prostredí, ktoré je pre iné obilniny nevhodné. Je tak príležitosťou pre optimálne a racionálne využívanie krajiny. Pestovanie láskavca je rozšírené najmä v Amerike. V Európe je to hlavne v Maďarsku a Taliansku, na Slovensku zatiaľ veľmi rozšírené nie je. Pestuje sa predovšetkým na experimentálne účely. V budúcnosti by však mohla táto plodina riešiť problém využitia menej úrodných pôd na Slovensku.

Vyniká vyšším produkčným potenciálom

Pestovaniu a potenciálu láskavca sa venovalo viacero slovenských výskumných inštitúcií, pričom pozornosť venovali rôznym aspektom. Vedci zo SAV a Prešovskej univerzity sa zamerali na vytvorenie láskavca so zlepšenými vlastnosťami. Vedecký tím popisuje, ako sa im pomocou mutačného šľachtenia vybraného druhu gama žiarením podarilo vytvoriť odrodu, ktorá sa vyznačuje zvýšeným produkčným potenciálom v porovnaní s existujúcimi odrodami. Vzhľadom na zvýšenú hmotnosť tisíc semien novej odrody 'PRIBINA' oproti doteraz známym odrodám láskavca, má nová odroda vysoký produkčný potenciál, ktorý môže zabezpečiť významné zvýšenie úrod semien láskavca. Jej semená



sú väčšie, ich hmotnosť vyššia, ale nutričná hodnota zostáva zachovaná, dokonca je mierne vyššia. To podľa výskumného tímu odrodu 'PRIBINA' zvýhodňuje oproti známym odrodám. Vyznačuje sa vysokým obsahom proteínov (16 – 18 %), dobre vyváženou skladbou esenciálnych aminokyselín a množstvom iných biologicky hodnotných látok. Vysoký obsah vápnika, draslíka, magnézia, železa a fosforu, ako aj relatívne vysoký obsah vlákniny (5 – 25 %) predstavujú taktiež značný nutričný význam. Potraviny vyrobené z láskavca tak riešia nedostatok vitamínov, antioxidantov, organických farbív, kyseliny listovej, ale aj vlákniny.

Ocenia ho najmä ľudia s celiakiou

Možnosti využitia novej odrody vidí výskumný tím najmä v potravinárskom priemysle pre produkciu zdravých a špeciálnych potravín. Pre nízky obsah tzv. lepkotvorných bielkovín v semene sa výrobky z láskavca využívajú v bezlepkovej diéte ľudí trpiacich

celiakou napr. na výrobu bezlepkových cereálnych výrobkov. Veľmi hodnotný je taktiež olej z láskavca (amarantový olej), keďže obsahuje látku - skvalén, ktorá sa v súčasnosti získava z ohrozených morských živočíchov, ako sú veľryby a žraloky. Amaranťový olej môže obsahovať až 8 % tejto zdraviu prospešnej látky, oproti iným rastlinným olejom, ktoré jej obsahujú maximálne do 0,5 %. Skvalén má okrem iného schopnosť znížiť hladinu cholesterolu v krvi a obmedziť tak riziko arteriosklerózy a srdcovej príhody. Olej obsahuje aj ďalšie prospešné látky, ktoré sa vo väčšine jedlých olejov nenachádzajú a pozitívne ovplyvňujú zdravie. Vedecký tím vysvetľuje, že využitie môže nájsť nová odroda aj vo farmaceutickom a kozmetickom priemysle vďaka unikátnym malým škrobovým zrnám s veľkosťou asi 1/10 kukuričného škrobu. Pestovanie novej odrody bude mať tak v budúcnosti celkový dopad na rozšírenie diverzity v rastlinnej produkcii a komercializáciu výrobkov z láskavca na Slovensku ako aj v susedných krajinách.

Vítaz na Agrokomplexe

O tom, že nová odroda láskavca metlinatého 'PRIBINA' má výnimočné vlastnosti, svedčí aj ocenenie ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v súťaži exponátov na Medzinárodnej poľnohospodárskej a potravinárskej výstave Agrokomplex 2015 v Nitre. Odroda 'PRIBINA' bola na základe štátnych odrodových skúšok zaregistrovaná v štátnej odrodovej knihe pod evidenčným číslo 7056. V súčasnosti sa rieši aj ochrana duševného vlastníctva a je podaná národná prihláška o udelenie šľachtiteľského osvedčenia. Láskavec spĺňa všetky kritériá plodín vhodných pre trvalo udržateľné a ekologicky prijateľné poľnohospodárstvo. Hodnotné charakteristiky láskavca v kombinácii s jeho adaptáciou na širokú škálu pestovateľských plôch robia z odrody 'PRIBINA' veľmi sľubnú plodinu pre budúcnosť.

Mgr. Veronika Baňkosová
Kancelária pre transfer technológií SAV ●

Inovácie a túto stranu prináša

SIEMENS